

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО ДУХУ

(БАГАТОГРАННІСТЬ І НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ)

Збірник матеріалів

VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів

28 жовтня 2025 року

Львів 2025

«Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)»: збірник матеріалів VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 28 жовтня 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. 382 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук

Ігор КОВАЛЬ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Христина ВЕРБИЦЬКА, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент

Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент

Марія ІВАНЧЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент

Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент

Тетяна ПУНДИК

Технічне оформлення: **Андрій БАБИЧ**

Збірник укладено за матеріалами VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)» 28 жовтня 2025 року.

Матеріали друкуються українською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій

- Секція 1. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Українська культурно-національна складова світової цивілізації. Культура і війна.
- Секція 3. Етичне й естетичне в культурі. Релігія як сфера культури.
- Секція 4. Соціально-психологічні чинники культуротворення. Соціокультурний вимір науки. Інформаційно-комунікаційні технології як новітня форма існування культури.
- Секція 5. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Гендерна чутливість у культурі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

4. Яценко Л. Емоційна журналістика: тенденції персоналізації контенту та їхній вплив на аудиторію. *Філологічний журнал МАУП*, 2025. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/philology/article/download/4948/5271/5659>

5. Center for European and North Atlantic Security Studies (CENSS). Concept of Hybrid Warfare and Its Components. 2023. URL: <https://censs.org/concept-of-hybrid-warfare-and-its-components>

УДК 008:78.01

ДІАЛОГ ВІКІВ У РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: КЛАСИЧНА МУЗИКА ЯК ДУХОВНИЙ ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО СЬОГОДЕННЯ

Антоніна ЦІЖ

*Науковий керівник – Галина ХЛИПАВКА, доцент кафедри українознавства та
міжкультурної комунікації, кандидат педагогічних наук
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

Повномасштабна війна в Україні радикально змінила систему духовних координат суспільства. Перед обличчям загрози нація відновлює глибинні смисли культури, а музика — як універсальна мова людського духу — постає інструментом пам'яті, солідарності й внутрішнього опору. У цьому контексті класична музика набуває нового значення: вона перетворюється на простір «діалогу віків», де з'єднуються минуле й сучасне, традиція і досвід війни, краса і трагедія.

Як зазначає культуролог Л. Кияновська, «українська музика XX–XXI століття є не лише продовженням європейської традиції, а й полем духовної відповідальності» [2, с. 14]. Тому аналіз класичної музики в умовах війни — це не лише естетичне завдання, а й шлях до осмислення сучасної культурної ідентичності українців.

Класична музика — це не застигла форма минулого, а жива мова, що постійно вступає в діалог із теперішнім. Її звучання в умовах війни стає знаком тяглості цивілізаційної культури. Так, у творах Йоганна Себастьяна Баха, Валентина Сильвестрова та Мирослава Скорика можна простежити спільний лейтмотив духовної гармонії як відповідь на хаос світу.

Сильвестров у своєму «Реквіємі для Лариси» чи у «Молитві за Україну» переосмислює бахівський поліфонічний принцип як внутрішній діалог людини із собою та Богом. У цьому виявляється глибинна спадкоємність культур: музика бароко постає у XXI столітті як засіб збереження сенсу. За словами композитора, «музика – це молитва, навіть якщо вона без слів» — і ця теза набуває особливого значення під час війни.

Музика Євгена Станковича, зокрема його «Український реквієм» чи «Симфонія пам'яті», продовжує традицію трагічних жанрів європейської культури. Вона синтезує класику, народні інтонації й сучасну експресію. Як зазначає Н. Сюта, «творчість Станковича – це музичний літопис доби, де трагедія перетворюється на катарсис» [5, с. 47].

Під час війни ці твори звучать не лише в концертних залах, а й на благодійних заходах, у шпиталях, у притулках для переселенців. Музика виконує функцію духовного свідчення — фіксує біль часу, але водночас зцілює.

Яскравий приклад — серія концертів піаністки Марії Бондаренко «Музика світла», під час яких звучали твори Баха, Бетховена, Моцарта й українських композиторів у прифронтових містах. Для слухачів ці виступи стали актом підтримки й відновлення віри у красу, що переживає руйнування.

У творчості Мирослава Скорика поєднуються європейські стилістичні коди та українська мелодійність. Його «Мелодія ля мінор» стала неофіційним гімном стійкості, адже її звучання сьогодні супроводжує і хвилини скорботи, і святкування перемог. Як пише І. Котляревський, «у музиці Скорика діалог століть відбувається через діалог інтонацій — від барокових до гуцульських» [3, с. 21].

Продовження цієї лінії знаходимо у молодих композиторів – Богдани Фроляк, Олексія Шмурака, Вікторії Польової. Їхні твори звертаються до архетипів молитви, дзвону, світла. Саме в цьому проявляється спадкоємність духовної традиції, що протистоїть забуттю.

Музика не лише відображає дійсність, а й допомагає людині її пережити. Психокulturолог Т. Гребенюк наголошує: «прослуховування музики у кризові часи відновлює відчуття часу, ритму життя й духовного порядку» [1, с. 33]. Тому в Україні з'являються ініціативи «Музика під час тривоги», «Концерти для ЗСУ», «Арт-шпиталь» – волонтерські рухи музикантів, які грають у сховищах і шпиталях.

Музика, що колись була символом елітарної культури, тепер стала мовою співчуття: від камерних концертів до колективних співів у метро під час обстрілів. Це живий доказ того, що класична традиція не вмерла — вона перетворюється на духовну практику народу.

Класична музика в умовах війни набуває нових функцій — етичної, терапевтичної, меморіальної. Вона поєднує епохи, утверджуючи безперервність культури та її гуманістичну місію. Діалог віків у музиці — це не лише передавання форм і стилів, а насамперед передавання духу. Саме тому українська класична музика сьогодні є не просто мистецтвом, а свідченням духовної сили народу, який здатен творити красу навіть у найтемніші часи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гребенюк Т. Музика і психокultura в умовах кризи. Київ: Музична Україна, 2023.

2. Кияновська Л. Українська музика в європейському контексті: діалог традицій. Львів: Сполом, 2020.
3. Котляревський І. Мирослав Скорик: штрихи до портрета митця (стиль, етика, духовність). Музика. – 2020. – № 3. – С. 6–10.
4. Руденко М. Музика спротиву: культурні практики України у війні. Культура і сучасність. 2023. № 3. С. 18–24.
5. Сюта Н. Трагедійне і духовне у симфонічній творчості Є. Станковича. Музикознавчі студії. 2022. № 2. С. 43–50.

УДК 81'23

МОВА НЕНАВИСТІ ТА МОВА ТОЛЕРАНТНОСТІ: ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Вікторія ЦЕКОТ

*Науковий керівник – Ірина БАБІЙ, доцент кафедри українознавства та
міжкультурної комунікації*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

У сучасному глобалізованому світі мова стає не лише засобом комунікації, а й інструментом впливу на суспільну свідомість, формування цінностей і ставлення до інших людей. Слова мають силу — вони можуть зцілювати, підтримувати, об'єднувати, але й здатні принижувати чи розпалювати ворожнечу. Саме тому сьогодні так гостро постає питання протидії мові ненависті (hate speech) та розвитку мови толерантності. Поняття мови ворожнечі ґрунтується на ідеї категоризації людей за певними ознаками. Тож під мовою ворожнечі, як правило, розуміють «свідомі і/або умисні висловлювання або повідомлення дискримінуючого змісту» [2, с. 28]. Згідно з визначенням ЮНЕСКО, мова ненависті — це будь-яка форма комунікації, яка нападає на людину або групу на основі релігії, етнічного походження, статі, національності чи інших ознак. Такі висловлювання, особливо в умовах війни, соціальної нестабільності та інформаційних маніпуляцій, можуть мати небезпечні наслідки — від дискримінації до фізичного насильства. Водночас мова толерантності є протиположною цій тенденції, оскільки сприяє порозумінню, взаємоповазі та єдності в суспільстві.

Мова ненависті не є лише особистою образою — вона руйнує соціальні зв'язки, підриває довіру й створює підґрунтя для насильства. Hate speech може стати першим кроком до дискримінації, ізоляції та геноциду. У ХХІ ст., коли інформація поширюється за кілька секунд, навіть один публічний пост у соцмережах може викликати хвилю агресії або цькування. За допомогою мови ненависті дезінтегрується і примітивізується комунікативне середовище,